

รูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา

A Model of Spatial Management for Safety Schools in Nakhon Ratchasima

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบ การจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา 2) สร้างรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัด นครราชสีมา และ 3) ประเมินรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่ สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้การวิจัยแบบ ผสมวิธีพหุระยะ แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษา องค์ประกอบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัด นครราชสีมา โดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ระยะที่ 2 สร้าง รูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัด นครราชสีมา โดยการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึง ประสงค์ของการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัด นครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 315 โรงเรียน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการกำหนด เป็นเนื้อหาสาระแล้วนำเสนอผู้บริหารสถานศึกษาขอคำแนะนำ ยกร่างรูปแบบโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม และระยะที่ 3 ประเมิน รูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัด นครราชสีมา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน และการศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นรายบุคคล จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบประเมินรูปแบบ สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1. องค์ประกอบการจัดการเชิงพื้นที่ สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของสถานศึกษาปลอดภัย ได้แก่ 1.1) ด้านการ จัดสภาพแวดล้อมความปลอดภัย 1.2) ด้านการเตรียมพร้อม ความปลอดภัย 1.3) ด้านการจัดระบบคุ้มครอง ความปลอดภัย และ 1.4) ด้านการจัดหลักสูตรความปลอดภัย และ 2) องค์ประกอบของการจัดการเชิงพื้นที่

ARTICLE INFO:

Author:

1. สุริยา หึงขุนทด

Suriya Hungkhunthod

นักศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา,

Doctoral of Philosophy Students in Educational

Administration Program, Faculty of Education,

Nakhon Ratchasima Rajabhat University.

Corresponding Author:

2. สุภาพ พู่อรุณรุ่งเรือง

Suphap Phoorungrueng

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา,

Lecturer of Educational Administration

Program, Faculty of Education, Nakhon

Ratchasima Rajabhat University.

3. ศิริ ถีอาสนา

Siri Thee-Asana

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพลศึกษา

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี,

Lecturer, Master of Education Program in

Physical Education,

The Faculty of Sports Science and

Technology,

Bangkok Thonburi University.

คำสำคัญ : รูปแบบ, การจัดการเชิงพื้นที่, สถานศึกษาปลอดภัย

Keywords : Model, Spatial management, Safe schools

Article history :

Received : 24/08/67

Revised : 02/12/67

Accepted : 06/12/67

ได้แก่ 2.1) การมีส่วนร่วมของชุมชน 2.2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ 2.3) การบรรลุผลประโยชน์ร่วมกัน 2.4) ทรัพยากรในพื้นที่ และ 2.5) คณะทำงานและการบริหารจัดการ 2. รูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 2) หลักการ 3) วิธีดำเนินการ 4) การประเมินผล และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยมี 20 องค์ประกอบย่อย และ 60 วิธีดำเนินการ 3. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา พบว่าความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ABSTRACT

The purposes of this study were to study components of spatial management of a safe educational institution in Nakhon Ratchasima Province, to create spatial management model for safe educational institutions in Nakhon Ratchasima Province, and to evaluation of the spatial management model for safe educational institutions in Nakhon Ratchasima Province. The study was multiphase mixed methods research divided into 3 phases: 1) study components of spatial management of a safe educational institution in Nakhon Ratchasima Province by synthesizing relevant documents and research, and interviewing 5 experts, 2) create spatial management model for safe educational institutions in Nakhon Ratchasima Province by studying the current state and desired state of spatial management of a safe educational institution in Nakhon Ratchasima Province. A sample was selected from 315 school Then take the information obtained to determine the content and present it to school director for advice on drafting a model by using focus group discussion, 3) evaluation of the spatial management model for safe educational institutions in Nakhon Ratchasima Province by using connoisseurship, and studying the opinions of individual experts. A target group was selected from 9 experts, 30 keys informant Which questionnaires, interview and assessments were used for data collection. Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation and Priority Needs Index modified were used for data analysis.

The results of research were as follows: 1. Components of spatial management of a safe educational institution in Nakhon Ratchasima Province include: 1) Components of a safe educational institution, including 1.1) the provision of a safety environment, 1.2) the aspect of safety preparedness, 1.3) the aspect of organizing a safety protection system, and 1.4) the aspect of organizing safety curriculum and 2) components of Spatial management includes 2.1) community participation, 2.2) local stakeholders, 2.3) achieving mutual benefits, 2.4) local resources, and 2.5) working groups and management. 2. The spatial management model for safe educational institutions in Nakhon Ratchasima Province consists of 5 elements: 1) objectives, 2) principles, 3) methods of operation, 4) evaluation and 5) conditions for success, with 20 indicators and 60 methods of operation. 3. The results of

the evaluation of the spatial management model for safe educational institutions in Nakhon Ratchasima Province found that overall suitability and feasibility were at a high level. and overall usefulness is at the highest level.

บทนำ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในบริบทของประเทศไทยและสังคมโลก ทั้งด้านโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงสู่สังคมสูงวัยแบบสมบูรณ์ โอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีความเหลื่อมล้ำ การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แบบก้าวกระโดดสู่ยุคเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก (Technology Disruption/Digital Disruption) ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงอาชีพในชั่วอายุคนเป็นอัตราที่เร่งเร็วขึ้นหลายเท่า จึงเป็นความท้าทายต่อการพัฒนาการศึกษาซึ่งเป็นพื้นฐานการพัฒนาคนของไทยว่าหากต้องการก้าวข้ามความท้าทายไปสู่เป้าหมายการศึกษา ตลอดชีวิตและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามที่กำหนดไว้สิ่งที่ประเทศไทยต้องดำเนินการ กล่าวคือ 1) เตรียมความพร้อมผู้เรียนให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ตลอดเส้นทางการศึกษา 2) มีระบบและกลไกที่เอื้อเปิดช่องทางหรือขยายโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มได้เข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพเมื่อพร้อม และ 3) เร่งเตรียมความพร้อมในการผลิตและพัฒนาคนโดยต้องจัดให้มีระบบที่มีกลไกยืดหยุ่นให้ประชาชนสามารถเสริมสร้างทักษะเดิมที่มีอยู่ให้นำมาใช้กับโลกปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ (Up-skill) สร้างทักษะใหม่ที่เข้ากับโลกปัจจุบันได้ (Re-skill) รวมถึงพัฒนาทักษะใหม่ ๆ (New-skill) สู่การเพิ่มผลิตภาพแรงงานของประเทศไทยได้อย่างรวดเร็วและทันทั่วถึง การสร้างความปลอดภัยให้แก่เด็กนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญเพราะความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับความสุขและการมีชีวิตที่ปลอดภัยทั้งภายในภายนอกสถานศึกษา สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น รู้จักป้องกันตนเองในสถานะคับขันและจัดการกับชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาที่ต้องมีคู่มือการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564, น. 22)

การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เป็นนวัตกรรมการบริหารการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการที่ให้ความสำคัญกับแบบแผนการจัดหลักสูตรและประสบการณ์การเรียนรู้ ที่สร้างโอกาสให้นักเรียนในโรงเรียน สามารถพัฒนาตนเองเข้าสู่เส้นทางประกอบอาชีพตรงกับความต้องการของภาคธุรกิจ สนับสนุนการสร้างอาชีพและการสร้างรายได้ที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา สถาบันอุดมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกันกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สถาบันอุดมศึกษาและโรงเรียน จัดทำโครงสร้างรายวิชา พัฒนาหลักสูตรและโปรแกรมการเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน จัดทำคู่มือการสอนจัดเตรียมห้องปฏิบัติการ เตรียมสื่อจัดอบรมครูผู้สอนร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และประสบการณ์การเรียนรู้แก่นักเรียนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนตามวัตถุประสงค์ของแต่ละหลักสูตร (สุพิรพัชร พิมพมาศ, 2561, น. 24)

จากสถานการณ์ปัจจุบันปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมาที่ต้องป้องกันอย่างเร่งด่วนและเป็นระบบ คือ อุบัติเหตุ เนื่องจากอุบัติเหตุเป็นปัจจัยภายนอกเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และความเสียหายที่

เกิดขึ้นทำให้สูญเสียทรัพยากรและการสูญเสียทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนซึ่งถือเป็นทรัพยากรอันสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ ปัญหาอุบัติเหตุเป็นปัญหาที่สามารถป้องกันได้หากทุกฝ่ายทุกคน ร่วมมือในการป้องกันแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วม จังหวัดนครราชสีมาได้ตระหนักถึงความสำคัญของ “สถานศึกษาปลอดภัย” เน้นสร้างความตระหนักด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงานให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาและธำรงรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษา รวมทั้งการสร้างต้นแบบการดำเนินการความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยบูรณาการทุกภาคส่วนร่วมดำเนินการสถานศึกษาปลอดภัยเพื่อป้องกันและ ลดอุบัติเหตุทางถนน ภายใต้ยุทธศาสตร์หลัก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบังคับใช้กฎหมายด้านวิศวกรรมจราจร ด้านการให้ความรู้ การประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม ด้านระบบบริการทางการแพทย์ฉุกเฉิน และด้านการประเมินผลระบบสารสนเทศ

จากความสำเร็จและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ความปลอดภัยของนักเรียนจึงเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น ให้บรรลุผลในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เพราะนอกจากจะส่งผลให้นักเรียน เรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและปลอดภัยแล้ว ยังมีผลทางตรงต่อการพัฒนาคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตลอดถึงการสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นของผู้ปกครองในด้านความปลอดภัย การจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัวมีอิสระในการทำงาน มีความรวดเร็วในการบริหารสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา ด้วยมองเห็นและตระหนักว่า การจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ ซึ่งเป็นปัญหาระบบการจัดการที่ต้องได้รับการปรับปรุงเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะการบริหารจัดการสถานศึกษาปลอดภัย สถานศึกษาจึงต้องมีกระบวนการบริหารจัดการที่ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพสูงตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดและให้ได้รับการพัฒนาในทุกด้าน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมาเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีพหุระยะ (Multi-phase Mixed Method Research) ประกอบด้วย วิธีวิจัย เชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา งานวิจัย และสัมภาษณ์แนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ รวบรวมข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนการวิจัย

1. การศึกษาองค์ประกอบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมาโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านเป็นผู้บริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปีใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
2. การสร้างรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา โดยศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ แล้วนำผลที่ได้มากร่างรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับภูมิภาคและระดับชาติ โดยวิธีการสนทนากลุ่ม
3. การประเมินรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 ท่าน เป็นที่ยอมรับระดับภูมิภาคและระดับประเทศ โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 30 ท่าน เป็นที่ยอมรับในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ เพื่อรับรองรูปแบบให้มีความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาใน จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1,304 โรงเรียน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 302 โรงเรียน
3. ผู้ให้ข้อมูล คือ โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 1 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน หรือรองผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 302 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณไว้ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

ลักษณะเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการบริหารจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพผู้เรียนของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อผู้บริหารโรงเรียนว่ามี การปฏิบัติระบบดูแลช่วยเหลืออยู่ในระดับใด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิรท

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพผู้เรียนของผู้บริหารโรงเรียน เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ค้นหาคุณภาพของเครื่องมือโดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้
2. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอประธาน และกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาทั้งเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถามรูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ รายข้อ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.8-1.00
3. นำมาจัดลำดับหาค่า Gap Analysis เพื่อนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียด ดังนี้

1. ขอหนังสือเพื่อเก็บข้อมูลในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูล
2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูล
3. ทำการรวบรวมแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาจากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
4. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการนัดหมายวัน เวลาที่จะสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เตรียมศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้รับกลับคืนมา สำนวความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีรายละเอียด ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหา จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง ด้วยวิธี (Content Analysis) แล้วนำข้อมูลมาสรุปเป็นตัวแปรที่ศึกษา
2. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้การแจกแจงความถี่ (frequency) และหาการย้อยละ (percentage)
3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวแปรการบริหารจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพผู้เรียนของผู้บริหารโรงเรียน โดยหาค่าสถิติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean :) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
4. วิเคราะห์องค์ประกอบ (Path Analysis) เพื่อศึกษารูปแบบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่

ผลการวิจัย

1. การศึกษาองค์ประกอบการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา

จากการศึกษาองค์ประกอบของสถานศึกษาปลอดภัยและองค์การจัดการเชิงพื้นที่ เริ่มต้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของสถานศึกษาปลอดภัยและการจัดการเชิงพื้นที่ จากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและได้นำเอาไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ในการยืนยันองค์ประกอบของสถานศึกษาปลอดภัยและองค์ประกอบของการจัดการเชิงพื้นที่ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 องค์ประกอบของสถานศึกษาปลอดภัย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การจัดทำสภาพแวดล้อมความปลอดภัย 2) การเตรียมพร้อมความปลอดภัย 3) การจัดระบบคุ้มครองความปลอดภัย และ 4) การจัดหลักสูตรความปลอดภัย

1.2 องค์ประกอบของการจัดการเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมของชุมชน 2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ 3) การบรรลุผลประโยชน์ร่วมกัน 4) ทรัพยากรในพื้นที่ และ 5) คณะทำงานและการบริหารจัดการ

2. การสร้างรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา

2.1 สภาพปัจจุบันของการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อมความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการจัดระบบคุ้มครองความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านการเตรียมพร้อมความปลอดภัยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก

2.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อมความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการจัดระบบคุ้มครองความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านการเตรียมพร้อมความปลอดภัยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก

2.3 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา โดยมีความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การเตรียมพร้อมความปลอดภัย ด้านการจัดหลักสูตรความปลอดภัย ด้านการจัดสภาพแวดล้อมความปลอดภัย และด้านการจัดระบบคุ้มครองความปลอดภัย ตามลำดับ

2.4 การสร้างรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา โดยสรุปมีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีดำเนินการ 4) การประเมินผล และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ดังนี้

2.4.1 หลักการ เป็นรูปแบบสถานศึกษาที่มุ่งการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัย ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมความปลอดภัย การเตรียมความพร้อมความปลอดภัย การจัดระบบคุ้มครองความปลอดภัย และการจัดหลักสูตรความปลอดภัย โดยเป็นรูปแบบที่ตอบสนองต่อสภาพการณ์ทางระบบการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป และผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถสร้างสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาปลอดภัย ดังนั้นสถานศึกษาปลอดภัยจะต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมความปลอดภัย มีการเตรียมพร้อมความปลอดภัยมีการจัดระบบคุ้มครองความปลอดภัย และการจัดหลักสูตรความปลอดภัย รวมถึงสนองต่อนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการบริหารสถานศึกษาให้มีความปลอดภัย

2.4.2 วัตถุประสงค์ รูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการจัดสภาพแวดล้อมความปลอดภัยในสถานศึกษา มีการเตรียมความพร้อมความปลอดภัยในสถานศึกษา การจัดระบบคุ้มครองความปลอดภัยในสถานศึกษา และมีการจัดหลักสูตรความปลอดภัยในสถานศึกษา

2.4.3 วิธีดำเนินการ มี 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นตอนกำหนดองค์ประกอบของสถานศึกษาปลอดภัย 2) ขั้นตอนวางแผนการดำเนินงานในการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัย และ 3) ขั้นตอนหาวิธีการนำไปปฏิบัติและการประเมินผล

การจัดสภาพแวดล้อมความปลอดภัย มี 5 องค์ประกอบย่อย 15 วิธีดำเนินการ

การเตรียมพร้อมความปลอดภัย มี 5 องค์ประกอบย่อย 15 วิธีดำเนินการ

การจัดระบบคุ้มครองความปลอดภัย มี 5 องค์ประกอบย่อย 15 วิธีดำเนินการ

การจัดหลักสูตรความปลอดภัย มี 5 องค์ประกอบย่อย 15 วิธีดำเนินการ

2.4.4 การประเมินผล ประเมินด้านปัจจัยสนับสนุนในการดำเนินการ ด้านกระบวนการ/ วิธีการ/กิจกรรม และด้านผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยในการส่งผลต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษา

2.4.5 เงื่อนไขความสำเร็จ ดำเนินงานตามองค์ประกอบมีความต้องการจำเป็นในการหาองค์ประกอบของสถานศึกษาปลอดภัยตรวจสอบความสำเร็จในแต่ละด้านอย่างต่อเนื่อง และมีกลไกการติดตามในแต่ละด้านองค์ประกอบของสถานศึกษาปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง

3. การประเมินรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา

3.1 ในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้เสนอกระบวนการวิจัย ผลการวิจัยระยะที่ 1 ระยะที่ 2 และร่างรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา ที่ได้จากการศึกษาเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ใช้เป็นพื้นฐานในการตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ การจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ 9 คน ดำเนินการเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2566 ณ ห้องประชุมครุมิตร อาคาร 38 ชั้น 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ผลการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา ควรมีองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ 20 องค์ประกอบย่อย 60 วิธีดำเนินการ ซึ่งปรากฏเป็นรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา ที่มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินการโดยแบ่ง ออกเป็น 3 ขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย จำแนกเป็น 3 ประเด็นดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา

1.1 องค์ประกอบของสถานศึกษาปลอดภัย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมความปลอดภัย การเตรียมพร้อมความปลอดภัย การจัดระบบคุ้มครองความปลอดภัย และการจัดหลักสูตรความปลอดภัย จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของสถานศึกษาปลอดภัยในการวิจัยครั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด มีความเห็นว่ามีเหมาะสมทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสร้างความปลอดภัยให้แก่เด็กนักเรียนเป็นสิ่ง

สำคัญเพราะความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับความสุขและการมีชีวิตที่ปลอดภัยทั้งภายในภายนอกสถานศึกษา สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น รู้จักป้องกันตนเองในสถานะคับขันและจัดการกับชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนั้นองค์ประกอบของความปลอดภัยจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับ มูลนิธิศูนย์พิทักษ์เด็ก (2557, น. 22) กล่าวว่าองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างความปลอดภัยในโรงเรียน ควรประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ การคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กการป้องกันภัยจากสิ่งแวดล้อม/อุบัติเหตุ/ ภัยพิบัติ/ โรคภัยไข้เจ็บ/ สื่อ การป้องกันอันตรายจากบุคคล การสร้างความสัมพันธ์อันดีในโรงเรียน และยังสอดคล้องกับ World Health Organization (WHO) (2003, pp. 27-30) มาตรฐานโรงเรียนปลอดภัยในระดับนานาชาติปลอดภัยในบริบทของชุมชนที่ปลอดภัย ต้องประกอบด้วยสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ปลอดภัย ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางสังคม สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การศึกษาด้านสุขภาพ กิจกรรมทางกายภาพ/การศึกษาทางกายภาพ การบริการด้านสุขภาพ การตอบสนองต่อสภาวะวิกฤต ชุมชนและครอบครัว สร้างรูปแบบความร่วมมือของชุมชน และการสังเคราะห์องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดปัญหาความไม่ปลอดภัยในโรงเรียน ได้แก่ ปัจจัยด้านพฤติกรรมนักเรียน ปัจจัยด้านการเกิดอุบัติเหตุ ด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัย ด้านสภาพสังคม ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านการเกิดอุบัติเหตุ ปัจจัยด้านการคมนาคม และปัจจัยด้านสุขภาพนักเรียน

1.2 องค์ประกอบของการจัดการเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ การบรรลุผลประโยชน์ร่วมกัน ทรัพยากรในพื้นที่ และคณะทำงานและการบริหารจัดการ จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของการจัดการเชิงพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดความเห็นว่ามีเหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัวมีอิสระในการทำงาน มีความรวดเร็วในการบริหารสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ ด้วยมองเห็นและตระหนักว่าการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียน การสอน การบริหารจัดการ สอดคล้องกับแนวคิดของ Bunlungpattama (2008) องค์ประกอบของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่จากการวิเคราะห์สาระจากแนวคิด หลักการ บทความวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่การบริหารแบบมีส่วนร่วมให้การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ การบรรลุผลประโยชน์ร่วมกัน ทรัพยากรในพื้นที่ คณะทำงาน และยังสอดคล้องกับ RSA Project (2010) ได้กำหนดองค์ประกอบของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Engagement) การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (Area based Education Management) ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผิดชอบโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน (Area based focus) ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนในพื้นที่ โดยการสร้างการมีส่วนร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากภาคส่วนต่าง ๆ ในแต่ละชุมชนพื้นที่ ย่อมมีรูปแบบแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาเป็นฐาน ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และวิถีความเป็นอยู่ของแต่ละพื้นที่
2. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ (Community Partners) เป็นปัจจัยสำคัญในการเป็นกลไกขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาในบทบาทต่าง ๆ บทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ แบ่งออกเป็น 1)

สถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนของสถานศึกษาในการสร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นในชุมชน (Engage and Trust) มีความจริงใจ 3. การบรรลุผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutualbenefi) การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบด้านการบรรลุผล ประโยชน์ร่วมกัน ก็จะส่งผลดีต่อนักเรียนซึ่งเป็นลูกหลานผู้รับบริการในชุมชน จะทำให้เกิดเครือข่ายผู้นำแบบมีส่วนร่วมทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนให้การสนับสนุน ร่วมกันแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ได้รับการส่งเสริมและการให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ในการพัฒนาแก้ปัญหาโดยมีสถานศึกษา 4. ทรัพยากรในชุมชน (Resources of the locality) ในการจัดการศึกษาโดยการยึดพื้นที่เป็นฐานเป็นการบูรณาการการใช้ทรัพยากรในชุมชนเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและการให้สถานศึกษาเป็นแหล่งบ่มเพาะภูมิปัญญาและองค์ความรู้เพื่อชุมชนในพื้นที่และนำทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ นอกชั้นเรียน 5. คณะทำงานและการบริหารจัดการ (Working Group and Management) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยผลักดันให้เครือข่ายการจัดการศึกษาโดยชุมชนประสบผลสำเร็จตั้งแต่ระดับภาครัฐ ส่วนกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้นำพื้นที่ ผู้บริหารสถานศึกษาและภาคส่วนต่าง ๆ คณะทำงาน (Working group) เป็นคณะบุคคลที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการบริหารจัดการ

2. การสร้างรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา

2.1 สภาพปัจจุบันของการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อมความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการจัดระบบคุ้มครองความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านการเตรียมพร้อมความปลอดภัยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก

2.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อมความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการจัดระบบคุ้มครองความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านการเตรียมพร้อมความปลอดภัยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อมความปลอดภัยเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษามีความปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นอาคารเรียน อาคารประกอบ ระบบไฟฟ้า รวมไปถึงสภาพบริบทโดยรอบถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญอันดับแรกที่จะทำให้สถานศึกษามีความปลอดภัย สอดคล้องกับแนวคิดของ สุวณีย์ ศรีวรมย์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอุบัติเหตุของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ ในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอุบัติเหตุของนักเรียนโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และปัญหาการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอุบัติเหตุของนักเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย 2) สภาพความปลอดภัยด้านอุบัติเหตุของนักเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัญหาความปลอดภัยด้านอุบัติเหตุของนักเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การ ดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอุบัติเหตุของนักเรียน จำแนกตามช่วงชั้นของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัญหาการดำเนินการ เกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอุบัติเหตุของนักเรียนโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัญหาการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอุบัติเหตุของนักเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) แนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอุบัติเหตุของนักเรียน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบริเวณโรงเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านเครื่องมือ เครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ

ด้านการพานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ และด้านการร่วมกิจกรรมสำคัญ

2.3 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา โดยมีความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การเตรียมพร้อมความปลอดภัย ด้านการจัดหลักสูตรความปลอดภัย ด้านการจัดสภาพแวดล้อมความปลอดภัย และด้านการจัดระบบคุ้มครองความปลอดภัย ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาได้เห็นถึงการเตรียมความพร้อมความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญก่อนที่ความปลอดภัยในด้านต่าง ๆ จะเกิดขึ้น เช่น การฝึกซ้อมการหลบภัยจากแผ่นดินไหว ฝึกซ้อมการหลบวาทภัยและอุทกภัย ฝึกซ้อมการดับเพลิงและอพยพหนีไฟ ฝึกซ้อมการปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการประเมินความเสี่ยงภัยพิบัติ สอดคล้องกับแนวคิดของ กจิตตา ชินพิทักษ์วัฒนา (2557) การประเมินความต้องการจำเป็น คือกระบวนการที่จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาระบบหรือองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยกำหนดแนวทางแก้ไขสิ่งที่ต้องการจำเป็นให้ถึงเป้าหมาย แล้วหาช่องว่างระหว่างสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็นเพื่อแก้ไขจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงลำดับความสำคัญ ความเร่งด่วน และความเหมาะสมเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาต่อไป และยังสอดคล้องกับ McCaslin & Tibeziinda (2014) ให้ความหมาย การประเมินความต้องการจำเป็น ว่า เป็นกระบวนการที่เป็นระบบในการจัดลำดับความสำคัญ และการตัดสินใจที่สัมพันธ์กับการวางแผนการพัฒนา และการปฏิบัติในโครงการ การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นการกำหนดช่องว่าง ระหว่างสิ่งที่เป็นอย่างกับสิ่งที่ควรจะเป็นของผลลัพธ์ และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นนั้น โดยเน้นการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลจากบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ

2.4 การสร้างรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา มีความเหมาะสมทั้งนี้เพราะว่าในการสร้างรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้มีการศึกษาเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และประสบการณ์ นำองค์ประกอบที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อนำมาสู่การยกร่างรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้การสนทนากลุ่ม ปรับปรุง รูปแบบตามข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จนทำให้ได้รูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา โดยสรุปมีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 2) หลักการ 3) วิธีดำเนินการ 4) การประเมินผล 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ ไมตรี บุญทศ (2554, น. 149-153) สรุปองค์ประกอบของรูปแบบที่คล้ายกันไว้ว่า ควรมีองค์ประกอบหลัก คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของรูปแบบ 3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ และ 5) แนวการประเมินรูปแบบ โดยมีคำอธิบายศัพท์เฉพาะประกอบรูปแบบ พร้อมนำรูปแบบไปใช้ในการจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบโดยนำสาระขององค์ประกอบบรรจุไว้อย่างสมบูรณ์เอื้อประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษา และนำรูปแบบไปใช้ 4) การมีส่วนร่วมทางด้านการบริหารสถานศึกษาสมัย และยังสอดคล้องกับ จรรยาไพบุลย์ (2555, น. 16) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบที่คล้ายกันไว้ว่า ควรมีองค์ประกอบหลัก คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของรูปแบบ 3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ และ 5) เงื่อนไขแนวการประเมินรูปแบบ โดยมีคำอธิบายศัพท์เฉพาะประกอบรูปแบบ พร้อมมีเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ โดยนำสาระขององค์ประกอบบรรจุไว้อย่างสมบูรณ์เอื้อประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษา และนำรูปแบบไปใช้ และยังสอดคล้องกับ นิวัตร นาคะเวช (2554, น. 214) ได้นำแนวคิดเชิงระบบมาศึกษาแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน

และสรุปไว้ว่า เมืองค์ประกอบ คือ มีส่วนปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และองค์ประกอบเสริม โดยมี องค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์โรงเรียนในฝัน 2) หลักการบริหารจัดการ 3) ระบบ โครงสร้างการบริหาร 4) กลยุทธ์การดำเนินงาน และ 5) ภาพความสำเร็จ 6) การประเมินผล เมืองค์ประกอบย่อย 24 องค์ประกอบ องค์ประกอบเสริม 2 องค์ประกอบ คือ สภาพแวดล้อมของโรงเรียน และการประเมิน ปรับปรุงและพัฒนา โดยรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝันมีคุณลักษณะทั้งด้านความมีประโยชน์ ด้าน ความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนในฝัน และ โรงเรียนทั่วไปได้ และยังสอดคล้องกับ สมชัย จรรยาไพบูลย์ (2555, น. 16) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบที่ คล้ายกันไว้ว่า ควรมีองค์ประกอบหลัก คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของ รูปแบบ 3) ระบบงาน และกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ และ 5) เงื่อนไขแนวทางการประเมิน รูปแบบ โดยมีคำอธิบายศัพท์เฉพาะประกอบรูปแบบ พร้อมมีเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ การจัดทำคู่มือการใช้ รูปแบบ โดยนำสาระขององค์ประกอบบรรจุไว้อย่างสมบูรณ์เอื้อประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษา และนำรูปแบบไปใช้

3. การประเมินรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา

3.1 การประเมินรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัย ได้สร้างขึ้นผ่านกระบวนการ สร้างตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบภายใต้การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญในการ ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิทำได้ รูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา ที่มีองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ 60 วิธีดำเนินการ ซึ่งปรากฏเป็นรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา ที่มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ สอดคล้องกับ แนวคิดของ สมยงค์ แก้วสุพรรณ (2552, น. 138-145) ได้นำเสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มี ประสิทธิภาพ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ 1) วิเคราะห์รูปแบบการบริหาร จัดการการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ 2) สร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อการประกันคุณภาพ การศึกษา โดยใช้การสนทนากลุ่มและจัดเวทีวิพากษ์ 3) ทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มี ประสิทธิภาพเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา 4) ประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มี ประสิทธิภาพเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา และยังสอดคล้องกับ รมย์ พะโยม (2552, น. 117) ซึ่งได้พัฒนา รูปแบบการบริหารการปฏิบัติงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน จำแนกขั้นตอน ดังนี้ 1. การสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารการปฏิบัติงานของสถานศึกษาขั้น พื้นฐานจากแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วจัดทำเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่าสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา 2. การสร้างรูปแบบการบริหารการปฏิบัติงานของสถานศึกษาขั้น พื้นฐานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้ข้อมูลจากการสังเคราะห์ขั้นตอนที่ 1 ให้ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาโดยสนทนากลุ่ม 3. การประเมินรูปแบบการบริหารการปฏิบัติงานของสถานศึกษาขั้น พื้นฐานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหาร สถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 15 คน พิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์

3.2 การประเมินรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมาโดย ผู้ทรงคุณวุฒิ 30 คน มีความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่ สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม พบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่

สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นผ่าน กระบวนการสร้างตามขั้นตอน อย่างเป็นระบบ ภายใต้การสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ และการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิทำให้ได้รูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมาที่สมบูรณ์ สอดคล้องกับแนวคิดของ วรวิธยา ทวีสุข (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินการจัดสภาพแวดล้อมและการจัดบริการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนสันติคีรีวิทยาคม อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) จัดสภาพแวดล้อมด้านความปลอดภัย และ 2) การจัดบริการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนสันติคีรีวิทยาคม อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า 1) จัดสภาพแวดล้อมด้านความปลอดภัยในโรงเรียนโดยรวมมีคุณภาพอยู่ใน ระดับดี และ 2) การจัดบริการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี เช่นกัน สิ่งที่โรงเรียนควรคำนึงได้แก่ การจัดทำป้ายเตือนเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในสถานศึกษา การจัดน้ำดื่มให้ถูกสุขลักษณะและติดตั้งอย่างปลอดภัยต่อการใช้งาน การแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึงนโยบายการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน และการจัดอบรมฝึกซ้อมป้องกันภัยพิบัติหรือ อัคคีภัยเป็นประจำทุกปี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1. ผู้บริหารระดับนโยบายนำรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมาไปใช้ในการกำหนดนโยบายหรือกำหนดมาตรการ ให้มีการนำไปใช้ในสถานศึกษา เช่น การจัดสภาพแวดล้อมความปลอดภัย มาใช้ในการปรับปรุงบริบทสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้มีความปลอดภัย
2. ผู้บริหารระดับนโยบายควรนำไปกำหนดนโยบายการกำกับ และติดตามผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเกิดประสิทธิภาพใน ระดับปฏิบัติการ อย่างเป็นระบบ และติดตามผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์และเกิดประสิทธิภาพ ในระดับปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ดังนี้

1. ควรศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย
2. ควรนำรูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา ไปปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประโยชน์จริงในทางปฏิบัติ และนำไปใช้ปรับปรุงการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง และติดตามผลการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความต้องการพัฒนาการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมาหรือในเขตการศึกษาอื่น ๆ
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น เพื่อเป็นการเปรียบเทียบและนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเชิงพื้นที่ที่สถานศึกษาปลอดภัยจังหวัดนครราชสีมา ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

- กจิตตา ชินพิทักษ์วัฒนา. (2557). การประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- มูลนิธิศูนย์พิทักษ์เด็ก. (2557). โรงเรียนคุ้มครองเด็ก ตอน ความปลอดภัยในโรงเรียน เรื่องใหญ่ที่ต้องให้ความสนใจ. สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2565, จาก <http://www.ffc.or.th/home/.html>
- ไมตรี บุญทศ. (2554). การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี).
- รมย์ พะโยม. (2552). รูปแบบการบริหารการปฏิบัติงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- วรวิญญา ทวีสุข. (2560). การประเมินการจัดสภาพแวดล้อมและการจัดบริการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนสันติคีรี วิทยาคม อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 6(2), น. 10-15.
- สมชัย จรรย์ไพบูลย์. (2555). รูปแบบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี).
- สมยงค์ แก้วสุพรรณ. (2552). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลเพื่อการประกันคุณภาพ การศึกษา (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต, มหาสารคาม).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). คู่มือข้อปฏิบัติและมาตรการในการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุพิรพัทธ์ พิมพ์มาศ. (2561). ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่. วารสารโพธิวิสัย, 2(2), น. 16-39.
- สุวณีย์ ศรีวรมย์. (2555). สภาพและปัญหาการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอุบัติเหตุของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในจังหวัดนครพนม (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนครพนม).
- Bunlungpattama, T. (2008). The Role of People in Educational Management. The City Journal, 4(85), p. 30.
- McCaslin, N. L., & Tibeziinda, J. P. (2014). Assessing target group needs. Retrieved 17 August, 2017, from <http://www.fao.org/docrep/w5830E/w5830e07.htm>.
- RSA Projects. (2010). the RSA Area Based Curriculum: Engaging the Local. Retrieved January 20, 2020, from <https://www.thersa.org/discover/publications-and-articles/reports/area-Basedcurriculum-engaging-the-local/DownloadThe>
- World Health Organization (WHO). (2003). Health promoting schools. Atmospheric Environment.